

M.A. Music Instrumental 3rd Semester
SCIENTIFIC AND AESTHETIC STUDY OF INDIAN
MUSIC
Paper—IX

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Total No. of questions are **EIGHT** and each candidate are required to answer any **FIVE** questions out of them. Each question will carry **20** marks.

1. Draw a diagram of Tabla and also establish its origin, development and importance in the context of Indian Classical Music. 20
2. What steps should be taken into account while organizing musical performances with special reference to mood and expression ? 20
3. Define any **TWO** of the following :
 - (a) Sangatkari
 - (b) Importance of Tihai
 - (c) Imitation. 20
4. Explain in detail the effective performances of stringed instrument by using various techniques. 20

5. How do imagination and creativity contribute to the field of musical composition and education ? Define in detail. 20
6. Musical Aptitude test play an important role in measuring and evaluating the musical talent. Explain widely. 20
7. Indian Classical Music is based on “Melody”. Discuss the statement and also explain the distinctive factors of Harmony and Melody. 20
8. Describe the relation of Music with allied sciences. Relate this statement by giving appropriate examples. 20

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਰੀਖਿਆਰੀਥੀ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਤਬਲਾ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਉੱਤਪਤੀ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੋ। 20
2. ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? 20

3. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ :
(ੳ) ਸੰਗਤਕਾਰੀ
(ਅ) ਤਿਹਾਈ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ
(ੲ) ਨਕਲ। 20
4. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਜ਼-ਸਮਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
5. ਸੰਗੀਤ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ? ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 20
6. ਸੰਗੀਤ ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਣ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
7. ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ 'ਮੇਲੋਡੀ' ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਾਰਮਨੀ ਅਤੇ ਮੇਲੋਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰੋ। 20
8. ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ, ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 20

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸਦੇ ਤੋਂ ਪਰੀਖਾਰਥੀ ਕੋਈ ਪਾੰਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਪ੍ਰਤਿਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਤਬਲਾ ਦਾ ਆਰੇਖ ਬਣਾਏਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਮੂਲ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 20

2. ਸੂਡ ਅਤੇ ਅਭਿਵਿਕਿਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਸਾਥ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਥਾ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹਿਏ ? 20
3. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੀ ਭੀ ਦੋ ਦਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ :
(ਕ) ਸੰਗਤਕਾਰੀ
(ਖ) ਤਿਹਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
(ਗ) ਨਕਲ। 20
4. ਵਿਭਿੰਨ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਕੇ ਤਾਰਯੁਕਤ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
5. ਸੰਗੀਤ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਲਪਕਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। 20
6. ਸੰਗੀਤ ਯੋਗਤਾ ਪਰੀਖਣ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
7. ਭਾਰਤੀ ਸਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਗੀਤ "ਮੇਲੋਡੀ" ਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਕਥਨ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਦਭਾਵ ਅਤੇ ਮੇਲੋਡੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
8. ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਥ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 20